

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на Джонатан Кенигсън
„МАТЕМАТИКА И МАТЕЗИС“ за присъждане на образователната и
научна степен „доктор“ по професионално направление 2.3.

Философия

От: проф. д-р Веселин Христов Дафов, Софийски университет „Свети
Климент Охридски“

В предлаганата дисертация се поставя на обсъждане един много интересен и важен въпрос, който се вдъхновява от полето на математическата реалност и математическото познание, но се отнася в крайна сметка до човека като цяло и по точно да човешката разумност изобщо. Става дума за изследване на идеята за матезис, разбирана като тази особена изява на човешкото мислене и разум, при която се определя и установява сферата на приложимост и валидност на вече получени математически положения както спрямо реалности, които все пак остават математически, така и такива, стоящи привидно извън полето на математическото. Изследва се въпроса за матезиса като особена математическа действителност и в тази си особеност матезиса се явява начин, чалъм, маниер („manner“, по израза на дисертанта) за схващане на не-математическото и превръщането му в математическо. Джонатан се осмелява радикално да подходи по въпроса с настояването, че „матезис представлява един самоосъзнат процес на математическо обобщение (генерализация), който се използва целенасочено от множество от практикуващите математици, за да постигнат максимално възможна приложност на своите резултати и постижения.

Направеното от Джонатан Кенигсън в тази връзка е впечатляващо – както от научно-изследователска гледна точка (работа с налична литература, коректност на интерпретации, адекватност на проследените понятия и т.н.), така и най-вече от гледна точка на философската нагласа по темата. Какво имам предвид с последното? Темата и литературата са такива, че създават всички условия изследователят да загуби концентрация и да изпада в техническо-математически подробности и да се увлече в математическото като готов резултат, като по този начин пропусне философския характер на изследването си. Именно това не се случва в тази дисертация. Джонатан показва възможностите именно и само на философското мислене и философската нагласа като тези, с които могат да се решават по същество и най-сложните въпроси на отделните области на човешкото познание – в случая на математическото.

Тази философска нагласа позволява удържането на напрежението между това на философия на математиката да се гледа повече като на археология на математиката, отколкото като на антропология (стр. 4 от дисертацията), доколкото в първото се допуска равнопоставеността на човека и обектите от външния свят. По този начин разбирането за матезис позволява на развитието на математиката и нейното прилагане да се гледа като на един процес, който не може да бъде схванат и изучен без да се има предвид диалектичния характер на човешката дейност и поведение, намиращи израз в артефактичността на математиката.

Познавам начинът, по който работи Джонатан Кенигсън откакто стана студент в докторската програма по „Философия“ в Софийския университет и мога да кажа, че още от самото начало правеше впечатление на човек със сериозни интереси и познания в областта на математиката и философията. В качеството си на научен ръководител на дисертацията на Джонатан Кенигсън трябва да заявя, че дисертационният труд е разработван автономно и оригинално.

Приемам и петте посочени от автора приноси момента в дисертацията. Все пак по отношение на формулировката на втория принос имам някои коментари, които можеха да бъдат направени и по рано в становището, но и тук ще си бъдат на мястото. Става дума за приравняването на матезис и математическо творчество. Изобщо темата за различаването между математическо създаване, произвеждане, практикуване, откриване, изобретяване и творчество (producing, practicing, discovering, inventing, creating) в тази работа стои в безкритично отношение и без оглед на разликите, което каза цяло не пречи на основната работа в дисертацията, но се явява предпоставка в резултат на това да се достигне до едно на подобно необосновано обобщение, а именно – матезис и творчество да бъдат мислени като едно и също. Със сигурност могат да бъдат намерени аргументи за това матезиса да бъде мислен като творчество, но все пак доколкото матезис е една особена изява на математизирането (математическата практика) – а именно обобщение на налични постижение върху възможно най-широко поле на познанието, все пак остава въпроса дали математическото творчество не може да бъде осмислено и през други изяви, т.е. дали е възможно математическо творчество, което не е матезисно, а друго.

Във връзка с горното, знам от обсъжданията си с дисертанта в рамките на научното ръководство, че той наистина има намерение да се заеме с по-детайлно разглеждане на въпроса за творчеството и проективното математизиране като едно евентуално академично развитие на постиженията от настоящата дисертация, което и аз също подкрепям

В заключение давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да присъди на Джонатан Кенигсън образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.3 „Философия”.

10 май 2019 година

Становище:

проф. д-р Веселин Дафов